

RUTA ANARQUISTA DEL RAVAL

L'Epicentre de l'anarquisme Barceloní, recorregut a partir d'una de les seves arrels, que es diversifica pel Districte V, Barri Xino i més enllà

-carrer Sant Olegari

en **1886** estava al número 2 pral. L'administració de la Revista "Acracia"

El seu administrador i redactor Salvador Peris, era una revista de mida foli més o menys, que la majoria dels seus redactors feien servir pseudònim o inicials, perquè per lo general eren perseguits, multats i empresonats per ser homes d'idees avançades.

En la presentació de la revista Acracia en el seu primer número en un dels seus paràgrafs diu: **"La democracia no encontró satisfacción en los límites que le asignó la constitución política de los Estados, a causa de que quedaban sin resolver los problemas económicos, y vino el socialismo a declarar que no basta proclamar la igualdad de los ciudadanos ante la ley, sino que es preciso reconocer la igualdad ante la ciencia y la propiedad, o en otros términos, que es preciso reconstruir el patrimonio universal formado por los dones espontáneos de la naturaleza y el de los producidos por la humanidad. "**

El **1919** durant la vaga de la Canadença va ser detingut el secretari de la CNT d'aleshores a una de les fondes de l'època que estava en aquest petit carrer, es tractava de Paulino Diez que també formava part del comitè de la Vaga i Secretari de la Federació Local de la CNT d'aleshores.

La Vaga de la canadença comença els seus primers passos els primers dies de gener de 1919 i durarà en una primera fase més de 40 dies. "Canadian bank of Commerce of Toronto" es firma el conveni el 18 de març de 1919

En **1936** durant la Revolució s'instal·la en aquest carrer al número 10 el sindicat de l'automòbil de la CNT, en aquest període aquest tracta de portar un control dels cotxes confiscats i d'estar en contacte amb el comitè de milícies antifeixistes per satisfer les necessitats de cadascú dels departaments, des de Sanitat, a les patrulles de control.

1943

A Barcelona el comitè regional de la CNT Reformista y la Federació Local celebren un ple dit de les Planes però que en realitat es celebra a un bar d'aquest Carrer de Sant Olegari "Los

Cuernos” a on havia una peña Taurina , aquest Ple regional es celebra al 2 d’octubre de 1943 i varen formar part del comitè José Mª Follos, Pedro Mas Valois , Puerto y els germans Carretero.

Era un nou comitè regional de la CNT clandestins que ja començava a dubtar d’ Eliseo Melis com confident de la policia d’Eduardo Quintela i Polo. Caurà mort en un enfrontament al Barri davant de la facultat d’Historia del carrer de Monalegre era el juliol de 1947

Carrer Cadena

Una de les barricades que més es defensaven des de sempre era la Cantonada entre Cadena i Sant Pau i era coneguda per ser la barricada de la “bombilla” perquè just davant hi havia una escala de veïns que tenia un llum primer de querosè, petroli fins l’arribada de la llum 1909, 1916, 1917, 1919, etc.

Cadena 39 hi vivia Tomás Herreros Miquel director de Tierra y Libertad y de les seves edició que tenien la seva seu en el seu habitatge de fet els pistolers de la patronal s’acostaren al menys en un cop i no el trobarem tot i maltracta’n a dona i fills , estem parlant del Secretari de la CNT l’any 1911 per exemple i d’un dels homes més vitals de l’anarcosindicalisme fundacional. També va ser Director de Solidaridad Obrera va participar en la constitució de la CNT tant el 1910 com el 1911 tenia una llibreria a Santa Mònica a on va patir un atemptat de la gent del lliure.

Rambla del Raval cantó Sant Jeroni

A l’altre canto de la Rambla del Raval carrer Sant Jeroni en altres èpoques , havia nascut el gran dramaturg català i llibertari Felip Cortiella un dels grup impulsor del grup Avenir nació Sant Jeroni 36 , també en aquest carrer va viure en aquest carrer nº 19 en Àngel Pestaña amb la seva família.

Felip Cortiella 9 noviembre 1871 y murió en 1937, hombre apasionado por el Teatro montara la Compañía Libre de Declamación en 1894 a 96 donde celebrara numerosa representaciones de sus traducciones d’ Ibsen, també després de la repressió de Canvis Nous escriu el “gois de viure” l’artista de la vida, altres de les seves obres son per exemple “Morenet, Anarquines, Irradiacions” algunes de elles representades al Paral·lel o al asiàtic declinar ser director de la Doli perquè volia que fos bilingüe

Angel Pestaña s’instal·la la carrer san t Jeroni a l’altura de Sant Rafael i treballava al carrer Ponent de Rellotger en una petita botiga que fins els noranta encara funcionava

---

Robador/ cantonada Plaça Salvador Seguí

Antonia Fontanillas Borrás de molts coneguda neta d'un dels condemnats a mort al Procés de Montjuïc, una dona infatigable i constant que forma part de la llegenda anarquista fins el últim sospir a França, companya de l' Historiador anarquista Diego Camacho. "Abel Paz". Cal Destacar en aquest cas per exemple que al carrer de Robador Per Primera Vegada i en clandestinitat l' historiador Uruguaià Carlos Rama treballa amb la biblioteca dels Borrás una primera historia del moviment obrer que fou publicada a Sud-america els anys 60.

Antonia Fontanillas a la que molt de vosaltres heu conegut d'avi i pare anarquistes Martín Borrás fou un dels fundadors de Tierra y Libertad ja al segle XIX, Trabajos sobre Lola Iturbe (compañera de Juanel) i Lucce fabbri, etc.

Passatge Sant Bernardi/ Sant Rafael :

Aquest indret era un dels baluards a defensar de tot el barri per lo general en aquesta barricada es trobaven els principals organitzadors de la indignació social, al menys des de 1902 que era un dels llocs a defensar fins els últims moments de fet un jove García Oliver ja en parlà al seu llibre de memòries i la necessitat dels canons que necessitava l'exèrcit per treure aquella barricada que era tot un fortí. Havia una taberna a la cantonada que servia d'Intendència en temps de la setmana tràgica des d'aquesta barricada enviaren reforços a la gent que estava lluitant al Paral·lel contra les tropes i foren també dels que assaltaren la comissaria del Carrer Conde del Asalto, més o menys a l'altura del carrer d'en Guardia per allibera alguns dels detinguts hores abans , per això necessitaren l'armament que es guardava a la caserna dels "Veterans de la Llibertat" carrer Sadurn 13 al costa després de lo que seria el Cine Argentina.

Tornem al carrer

Cadena Cantonada Sant Rafael Avui Rambla del Raval.

Allí a on van assassinar a Salvador Seguí i a Francesc Comas Peronas. El 10 de març de 1923..... els últims temps Salvador Seguí es feia acompanyar per algun company perquè havia tingut j' alguns enfurats i un dia abans j' havia notat que el seguien, recordem per exemple que feia pocs dies que al carrer Mendizabal (Junta Comercio avui) havia sortit il·les d'un atemptat; aquell dia havien estat prenent café al Tostadero de la Plaça Universitat i ara es desponien a anar-hi al local del sindicat al carrer de l'Olm 10 a on l'esperava Pere Foix que tenia una reunió per parlar de les maniobres que preparaven els militars per una nova dictadura. Al sortir de l'estanc els van cosir a trets, Perona pogué amagar-se en la botiga del costat que era una carnisseria i Salvador queda estès al terra es dona la curiositat que uns mesos després es

publica la seva novel·la “escuela de rebeldía” a on el seu personatge fou assassinat pels del lliure a Sant Rafel cantonada Riereta

Carrer Carmen / En Roig :

El Carrer Carmen durant la Revolució va portar el nom de carrer Kropotkin .

Carmen /d'En Roig durant la Setmana tràgica passant un fet molt singular de la Setmana Tràgica allí treballava un noi deficient mental en una carboneria i ell veient que totes les cantonades s'aixecaven barricades va volgué participar i posar el seu grà de sorra aixecant una barricada al carrer En Roig ... després arribaren un manifestants que portaven unes calaveres d'unes monges del convent de sant Margarida que existia abans del carrer de Obispo Laguarda, tenien la intenció de portar-les al Palau Moja on vivien “els Comillas” , ell Ramon Clemente García que així es deia va decidir agafar una de aquelles calaveres i portar-la fins el Palau Güell al carrer Ample, però la seva mestressa el va detindre de les seves intencions a l'altura del carrer Egipcíacs Hospital . Aquest home va ser condemnat a mort i executat a Montjuïc sense haver-hi mort a ningú, simplement perquè l' Església catòlica es va sentir agredida, també hi ha opinions com la de Leopoldo Bonafulla i altres llibertari de l'època que parlant de que estaven preparant el camí per carregar-se a Francesc Ferrer i Guàrdia poc temps després.

Cendra/ Obispo La Guardia

(Maria Concepción Martí Fuster) Ada Martí una militant llibertari nascuda al carrer de la Cendra 1915 (altres diuen que va neixer en la ribera) però que al menys durant la revolució vivia al carrer Obispo Laguardia núm 12 que segurament va canviar de nom en aquella època, d'una família nacionalista va evolucionar fins idees anarquistes, va participar en diverses revistes llibertaries de l'època i també va publicar 4 o 5 novel·les de la col·lecció “La Novela Ideal” donava classes particulars i també u feia a l'ateneu Faros, era fundadora de la **Federació Estudiantil de Consciències Lliures** i de Donas Lliures amb una formació intel·lectual important a l'exili a França cansada de tants obstacles es va suïcidar el 1960 a França. Era una intel·lectual de l'anarquisme militant va escriure i publicar varies novel·les Ideals , així com també organitza Institut de Batxiller superior per joves obrers des de desembre de 1937 fins l'entrada dels feixistes.

Principe de Viana/ Sant Antoni Abad: en aquest carrer existien fins la guerra civil un parell de botigues que eren armeries, les quals eren sempre assaltades ja des de 1902, 1909 , 1919, 1936

Ronda de Sant Pau (fou la Ronda Fermin Salvoecha i la de Sant Antoni fou la Ronda Ricardo Mella durant la revolució del 36)

Els Escolapis de la Ronda de Sant Pau a 1909 fou un dels edificis eclesiàstics que fou incendiat en resposta a l'actitud del govern de Madrid i dels seus seguidors a la ciutat tant burgesos com eclesiàstics, la gent que participa en aquest alçament són homes grans, dones i sobretot joves de 13 a 18 anys que amb la seva vitalitat i energia són capaços de multiplicar la seva activitat.

Després a l'any següent els obrers havien aixecat un centre eclesiàstic molt més gran en el mateix lloc i revistes com l'esquela de la Torratxa ho feien constar una mica en conya.

Aquest mateix edifici fou ocupat el 1936 per la gent del Barri i de la CNT i les Juventuds Llibertaris, "Escola de Militants", "Dones Lliures", "Ateneu Faros", escola pels professors del CENU etc. Fins que arriba el Govern de Madrid fugint primer de Madrid, València i finalment Barcelona; en aquest edifici s'instal·la un dels ministeris del Govern central, però abans va tindre lloc en aquest indret un fort enfrontament entre els joves de les Joventuts Llibertaries i les forces policials de la República estem parlant ja de 1938.

Campo Sagrado / Ronda Sant Pau:

Abans hem parlat de Tomás Herreros Miquel aquest extraordinari anarquista va morir el 22 de febrer de 1937 i el carrer Campo Sagrado passà a portar el seu nom, perquè davant d'aquest carrer a la Ronda Sant Pau núm 36 a on avui està l'Institut Ruben Darío estava l'impremta anarquista que Tomás Dirigia.

Cal dir que a partir de 1938 l'edifici de la Ronda cantonada Campo Sagrado a partir del fets pels quals van tindre que desocupar els llibertaris els Escolapis a 1938 "Dones Lliures okuparen tot aquest edifici a on als baixos hi ha un Estanc de Tabac.

Folch i Torres

Reina Amalia: La presó de Dones : fou presó de Dones a partir de 1904 en que els homes passaren al Hotel del carrer Entença, cal destacar de la presó que fou un dels centre de repressió sistemàtica del segle XIX i dels primers 40 anys del segle XX, aquí al costat "Al pati del Cordelers" avui Institut Milà i Fontanals per exemple fou condemnat a Garrot vil i en plaça publica Santiago Salvador l'home de les bombes del Liceo, el 21 de novembre de 1894 tenia 32 anys i dues filles. Joan Amades que havia crescut al barri en parlà de com eren aquelles execucions i quina repercussió tenien al barri.

La Nostra estimada Concha Pérez va conèixer aquest presó per dins ja que el 1935 en un intent d'assalt a la caserna del carrer ... va ser detinguda i empresonada per uns mesos.

Joan Amades nen, ens parla de la tradició que havia al barri cada vegada que havia un condemnat a mort

Durant els primers dies de la revolució espanyola per iniciativa de Dones Lliures i el sindicat de la construcció fou començat a derruir el edifici , la teulada i diferents indrets del mateix però no s'acaba amb la seva amb la seva totalitat i el franquisme encara els primers temps va utilitzar aquesta presó logísticament per descongestionar una mica la presó de la Diagonal

Reina Amàlia Sant Pau

Sant Pau durant la Revolució fou el carrer Rafael Farga Pellicer

Reina Amalia 38 futura seu de l'ateneu enciclopèdic

Collaso Gil era un dels col·legits preferits per la gent de les patrulles de control durant el 36 ja que quan requisaven una casa de quinta columnistes solien portar els llibre a la Biblioteca d'aquest col·legi perquè els xavals del xino tinguessin una oportunitat més directa t'aprendré, aleshores les coses eren més difícils que ara. Havia posat la el president de la Generalitat Francesc Macià a 1932 i va ser inaugurat el 35

Bar Pay Pay, el Bar las Banderas: lloc de trobada dels anarcosindicalistes, tan abans de la revolució com en la clandestinitat dels anys 40, 50 i 60

Carrer de l'Olm

Carrer del Olm núm 10 principal el 1919 pocs dies abans de la vaga de la Canadença la CNT contava en un dels lokals emblemàtics d'aquesta organització, aquí tinguérem per exemple de portes a Pedro Massoni un dels homes un dels homes mes destacats dels anys 10, 20 i potser dels 30 també, que va patir atemptat dels pistolers de la patronal el ... també era el local a on es dirigia Salvador Seguí aquell 10 de març de 1923 per que tenia una reunió amb Pere Foix per parlar del cop militar que s'estava preparant.

Manel Aisa Pàmpols

